Kateřina Bělehrádková

Slovesný vid ve španělštině a v češtině

(posudek vedoucího diplomové práce)

V české hispanistice je několik klasických témat, ke kterým se odborníci neustále vracejí, témat, která představují výzvu, protože odrážejí podstatnou strukturální odlišnost češtiny a španělštiny. Mezi tato témata nepochybně patří slovesný vid: rozdílné ztvárnění kategorií vidu a Aktionsart v češtině a španělštině se odráží nejen v rozdílné, navzájem obtížně srovnatelné terminologii, ale především se vzpírá vyčerpávajícímu popisu. Z toho vyplývá, že si Kateřina Bělehrádková zvolila hned z několika důvodů nesnadný úkol: 1) k tématu existuje obrovské množství literatury, obecnělingvistické, hispanistické, bohemistické i komparativní; 2) téma je spjato s relativně nejednotnou terminologií, týž termín navíc může v různých koncepcích znamenat něco jiného; 3) výklady k tématu jsou často úzce spjaty se ztvárněním fenoménu v jednom konkrétním jazyce a jsou nepřenosné k jazykům druhým.

Autorka si při zpracování zvolila logickou, ale zároveň obtížnou cestu: přestože se v praktické části pochopitelně věnuje korpusové analýze jen části zkoumaného problému, v teoretické části se pokusila o obecný výklad vlastně všech pojmů s tématem souvisejících v různých koncepcích (český slovesný vid, aspekt, Aktionsart, lexikální aspekt, morfologický aspekt, syntaktický aspekt) a o naznačení jejich vzájemných vztahů. Teoretická část textu se tak postupně věnuje terminologickým otázkám (i z historické perspektivy), srovnáním pojmů vid a *aspecto* se vším, co k nim patří (tj. i jejich vnitřní typologie a formálních prostředků vyjádření), a zabývá se dokonce i jedním spíše didaktickým rozměrem problematiky. Praktická část, nazvaná *Španělské překlady českých imperfektivních sloves*, je analýzou jazykového materiálu získaného z paralelního korpusu *InterCorp* a ukazuje, jak rozbor konkrétních překladových řešení může zpochybnit některé obecné teoretické závěry.

Při hodnocení práce je dle mého soudu důležité zmínit specifičnost autorčina výkladového stylu: způsob výkladu je velmi didaktický, autorka se i složité teoretické záležitosti snaží vysvětlit, jako by mluvila ke studentovi. To má několik důsledků: 1) snaha o srozumitelnost vede někdy k jistému zjednodušení problematiky; 2) úsilí o ucelenost výkladu vyvolává ve čtenáři občas pocit jistého opakování, zacyklení, pohybu v kruhu; 3) strohý odborný výklad je někdy oživena takřka dramatickým líčením, jež text vskutku ozvláštňuje (s. 9: „Při studiu a zkoumání aspektu se lingvisté po celém světě potýkají s velkým množstvím prací, které jsou často protichůdné“; s. 10: „Další potíže

působila teorie příznakovosti, které se věnoval Miloš Dokulil (1958) a v současnosti například Luboš Veselý (2010)“ apod.).

Přestože zejména v hispanistické části bibliografii chybí některé důležité položky, obecně lze říci, že objem sekundární literatury je dostatečný (je třeba ocenit přítomnost některých obecnělingvistických prací). Není mi zcela jasná datace NGLE – zdá se mi, že je gramatika citována s různými daty vzniku.

Praktickou analýzu považuji za zdařilou. V koncepci výzkumu, práci s daty i v komentáři konkrétních příkladů nenacházím závažnější nedostatky, navíc je zřejmé, že analýza v sobě zahrnuje velké množství práce.

Komentáře k jednotlivostem a náměty k obhajobě:

- Výše zmíněná tendence k didaktičnosti se projevuje též v tom, že výklady o slovesných časech pracují s tradičními termíny typu podmiňovací způsob; ty ale při detailní deskriptivní analýze nestačí, resp. mohou být zavádějící, protože dostatečně nerozlišují mezi formou a funkcí; výsledný obraz tak je místy zkreslený, resp. napadnutelný.
- Didaktická kapitola není nezajímavá a pro účely výuky může být jistě užitečná, ale nepodařilo se ji zcela organicky zabudovat do kontextu práce.
- Přiznám se, že některým formulacím nerozumím, např. na s. 24 „jednotlivé tvary subjunktivu jsou natolik ovlivněny svou vlastní funkcí, že se aspektové významy v těchto tvarech v podstatě ztrácí.“
- Objevil se v autorčině materiálu překlad, u kterého by se dalo mluvit o nenáležitém vlivu originálu?

Z formálního hlediska je práce připravena velmi dobře, občas nacházím chyby v interpunkci, zejména chybí čárka na konci vložené věty.

Celkově práci doporučuji k obhajobě a s ohledem na jisté slabší aspekty teoretické části (lze říci, že přes veškerou snahu je celkový obraz problematiky vidu/aspektu v obou jazycích neúplný) ji předběžně hodnotím známkou *velmi dobře*.

V Praze dne 25. 5. 2020 doc. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.